

Böyük qələbələrlə tariximizə yazılan səhifələr

Azərbaycan tarixinin ən mühüm hadisələrindən olan 44 günlük Vətən müharibəsinin hər günü unudulmaz salnamədir. Bu 44 gün tarixi taleyimizi dəyişdi, təkcə ölkəmizin deyil, ümumilikdə regionumuzun həyatında yeni bir səhifə açdı. Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev şanlı ordumuzun Qələbəsi ilə bölgəmizdə parlaq gələcəyin təməlini qoydu. Bu, şəhidlərimizin qanı, Vətənin hər qarışı uğrunda canından keçməyə hazır olan igidlərimizin misilsiz fədakarlığı hesabına qazanılmış zəfərdir. İndiki və gələcək nəsillər belə bir fədakarlığı heç zaman unutmayacaq, aradan keçən illər Qələbəmizin tarixi dəyərini hər il daha da yüksəldəcək.

Mürəkkəb əməliyyat

2020-ci ilin oktyabr ayı 44 günlük Zəfər salnaməsində xüsusi yer tutdu. Həmin ayın 4-də Vətən müharibəsinin ilk həlledici qələbələrindən biri qazanıldı, Cəbrayıl şəhəri düşməndən azad edildi. 27 sentyabr 2020-ci ildə erməni silahlı birləşmələrinin növbəti təxribatına qarşı hərbi əməliyyatlar başlanan vaxt Cəbrayıl rayonunun Böyük Mərcanlı və Nüzgar kəndləri düşməndən təmizləndi. 3 oktyabr tarixində rayonun Mehdili, Çaxırlı, Aşağı Maralyan, Şəybəy və Quycaq kəndləri də 27 ildən sonra azadlığa qovuşdu. 4 oktyabr tarixində isə xalqımıza Cəbrayıl şəhəri və rayonun 9 kəndinin - Karxulu, Şükürbəyli, Çərəkən, Daşkəsən, Horovlu, Mahmudlu, Cəfərabad, Yuxarı Maralyan və Decal kəndlərinin işğaldan azad edilməsinin müjdəsi verildi.

İşğal altındakı şəhərlərimizdən birinin azadlığa çıxmasının hərbi, tarixi-mənəvi əhəmiyyəti ilə yanaşı, mühüm sosial-psixoloji təsiri də vardı. Təxminən 30 illik dövrdə işğal faktı, bu faktın sıxıntıları, ağrı-acıları bizim üçün düşmən tapdağındakı rayonlarımızın, o cümlədən Cəbrayılın adı ilə assosiasiya olunmuşdu. 4 oktyabr 2020-ci ildə Cəbrayılın azad edilməsi ilə cəmiyyətimizdəki ruh yüksəkliyi, tezliklə bu haqq savaşımızdakı qəti qələbəmizə inam daha da artdı.

Cəbrayıl əməliyyatı Vətən müharibəsinin ən mürəkkəb əməliyyatlarından idi. Çünki erməni işğalçıları bu ərazidə möhkəmlənməkdən ötrü uzun illər bir neçə xətdən ibarət istehkamlar yaratmışdılar. Obrazlı desək, özlərinə gizli yuvalar qurmuşdular. Həmin istehkamları yarmaq çox böyük fədakarlıq tələb edirdi. Amma Azərbaycan Ordusunun gücü, əsgər və zabitlərimizin döyüş ruhu qarşısında heç bir istehkam tab gətirmədi. Həbrçilərimiz Ali Baş Komandanın əmrini rəşadətlə yerinə yetirərək qısa zamanda Cəbrayıl şəhərinin azadlığına nail oldular. Cəbrayıl əməliyyatının uğuru digər rayonlara parlaq əks-hücumlarımızı da mümkün etdi. Cəbrayılın

düşməndən təmizlənməsi ordumuzun Xocavənd rayonunun cənub kəndləri və strateji Hadrut qəsəbəsi istiqamətində hərbi əməliyyatlar keçirməsinə şərait yaratdı. Əməliyyatların sonrakı gedişində düşmən Zəngilan rayonundan, ardınca Qubadlı və Laçın rayonunun cənub hissəsindən də qovuldu və Laçın dəhlizi Azərbaycanın nəzarətinə götürüldü.

Xudafərinde dalğalanan bayrağımız

Cəbrayıl rayonundakı tarixi Xudafərin körpüsünün azad edilməsi, burada dövlət bayrağımızın dalğalanması da mühüm mənəvi dəyəri ilə cəmiyyətimizdə böyük coşqu yaratdı.

Xudafərin körpüsü bizim üçün həsrət körpüsü idi. Uzun illər ərzində bu körpünün şəkillərinə qubarla baxardıq. Bu tarixi məkanın bizim üçün əlçatmazlığına üzülürdik. Əcdadlarımızın uzaq yollarını yaxın edən, doğma elləri bir-birinə qovuşdurən, möhtəşəm bir tarixin şahidi olan bu körpülərin düşmən əlində əsir qalması qəlbimizə çarpaz dağ idi. Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev bu həsrətimizə son qoydu. Xudafərin körpüsündə Azərbaycanın dövlət bayrağını ucaldaraq böyük bir tarixi uğura imza atdı.

44 günlük Vətən müharibəsinə gətirən yolda - ordumuzun 2016-cı ilin aprelinə qazandığı zəfərdə Cəbrayıl rayonunun xüsusi əhəmiyyəti var. Aprel döyüşləri zamanı Azərbaycan Ordusunun əks hücumu nəticəsində Lələtəpə yüksəkliyi işğaldan azad edildi. Bu, hələ 1994-cü ilin 5 yanvarında aparılmış Horadiz əməliyyatı zamanı düşməndən geri alınmış Cocuq Mərcanlı kəndinin yenidən qurulmasına və sakinlərin ora köçürülməsinə şərait yaratdı. Çünki Lələtəpə strateji yüksəklik olduğundan və Aprel qələbəsinə qədər orada düşmən qərarlaşdığından kənddə mülki azərbaycanlı sakinlərin kütləvi məskunlaşması mümkün deyildi. Ordumuzun Aprel qələbəsindən sonra Cocuq Mərcanlı qısa zaman içində yenidən quruldu. Sakinlərin doğma kəndlərinə qayı-

dışı ilə Qarabağa Böyük qayıdışın əsası qoyuldu. Azərbaycan Ordusunun bu qələbəsi uzun illər ərzində öz ordusu haqqında yalançı miflər uydurmuş Ermənistan cəmiyyətinə də böyük bir zərbə oldu. Bunun təsiri işğalçı ölkədə hətta hakimiyyət dəyişikliyinə qədər gətirib çıxardı.

Erməni vandalizminin Cəbrayıl üzü

Bu gün Qarabağda, Şərqi Zəngəzurdə aparılan bərpa-quruculuq prosesləri çərçivəsində Cəbrayıl da yenidən qurulur. Təxminən 30 illik işğal dövründə erməni vandallarının yerlə-yeksan etdikləri doğma şəhərimiz həyata qaytarılır. 1993-cü ilin 23 avqustunda Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilərkən Cəbrayıl Azərbaycanın abad rayonlarından idi. Rayonda 1 şəhər, 4 qəsəbə, 92 kənd vardı. Hesablamalara görə, ermənilər ərazini işğal etməklə Cəbrayıl rayonuna 13,928 milyard ABŞ dolları məbləğində ziyan vurublar. 1050 kv km-i əhatə edən, 52000 nəfər əhalisi olan rayon ərazisi və bu ərazidəki 72 ümumtəhsil məktəbi, 8 xəstəxana, 132 tarixi abidə, 150 mədəniyyət ocağı, 100-ə yaxın kənd vəhşicəsinə dağıdılıb.

1992-1993-cü illərdə düşmənin əlinə keçən başqa rayonlarımız kimi, Cəbrayılın işğalı da Ulu Öndər Heydər Əliyevin xalqın təkidli tələbi ilə hakimiyyətə qayıdışına qədər ölkənin taleyinə görə məsuliyyət daşıyan təsadüfi insanların yol verdikləri yanlışlıqların, ölkədə yaranmış böhranın nəticəsi idi. İgid Azərbaycan övladları rayon və şəhərlərimizi qorumaq üçün səngərlərdə canlarından keçirdilər. Mərkəzdə isə hakimiyyət davası gedirdi. AXC-Müsavat cütliyünün vəzifə hərisi olan naşı təmsilçiləri, siyasi mübarizəni küçələrdə silahla aparan kriminal qruplar ölkəni fəlakətə sürükləyir-

ğitdilər. Rayonun Dağ Tumas kəndi yaxınlığındakı "Divlər Sarayı" mağarasının, Qalacıq kəndindəki "Məscid Təpəsi", "Canqulu" və "Qumtəpə" kurqanlarının, Dirli dağındakı Mazannəne, Mərmənnəne məqbərələrinin, Dağ Tumas kəndindəki "Başıkəsik Günbəz" in, Sirik kəndindəki "Qala", Dirli dağındakı "Qız qalası", Xudafərin körpülərinin, Çələbilər kəndindəki Məscid kompleksinin, rayon mərkəzindəki "Sultan Məcid hamamı"nın, Şıxlar kəndindəki "Dairəvi Türbə"nin, Xubyarlı kəndindəki "Dairəvi" 8 guşəli türbələrin və məqbərələrin, türk qəbiristanlığındakı türbə və məqbərələrin hər birinin işğal zamanı dağıntılara məruz qalması erməni vandalizminin nə qədər qorxunc olduğunu, heç bir əndazə tanımadığını göstərir.

Yeni həyatın başlanğıcı

Bütün bunlar artıq keçmişdir - hər zaman xatırlayıb, necə bir tayfa ilə qonşuluqda yaşadığımızı heç zaman unutmamalı olduğumuz keçmişdir. Cəbrayıl isə özünün yeni həyatına daxil olur. Xüsusilə Araz Vadisi İqtisadi Zonasının yaradılması Cəbrayıl rayonunun inkişafı üçün çox mühüm addımdır. Artıq rayonun elektrik təchizatı təmin edilib. Rayona 4-6 zolaqlı yol çəkilməkdədir. Bu yol Zəngəzur dəhlizi layihəsinin də uğuruna xidmət edəcək. Rayonun bütün kəndlərinin tədris bərpa edilməsi proqramı da təsdiqlənib və addım-addım yerinə yetirilir.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Qarabağda, Şərqi Zəngəzurdə yenidən qurulan digər yurd yerlərimiz kimi, Cəbrayıla da bir neçə dəfə səfər edib, bir çox infrastruktur obyektinin təməlini qoyub, görülən işlərin gedişi ilə yaxından tanış olub. Azərbaycan Prezidentinin müvafiq sərəncamları ilə 2020-ci il noyabrın 26-da "Cəbrayılın azad olunmasına görə" medalının təsis edilməsi, həmçinin dövlət rəhbərimizin daha bir sərəncamı ilə 4 oktyabr tarixinin Cəbrayıl Şəhəri Günü kimi qeyd olunması da rayonun möhtəşəm Zəfərimizdəki şanlı simvoludur. Bu mənəvi dəyəri hazırkı dövrdə dirçəldilən, ölkəmizin ümumi inkişaf axarına qovuşmaqda olan Cəbrayılın nailiyyətləri daha da böyüyəcək, doğma yurdumuzda Azərbaycanın tərəqqi mənzərəsində öz layiqli yerini tutacaq.

*İradə ƏLİYEV,
"Azərbaycan"*